

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวโดยสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดขั้นตอนดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และผู้ให้ข้อมูล
 - 1.1 ประชากร คือ ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน จำนวน 151 ศูนย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี
 - 1.2 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ปฏิบัติงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งอาจเป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าสำนักงาน หรือครูวิชาการสำนักงาน หรือประธานคณะกรรมการศูนย์วิชาการกลุ่มมา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบบเลือกตอบ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งอาจเป็นครู วิชาการสำนักงาน หัวหน้าสำนักงาน หรือประธานคณะกรรมการศูนย์วิชาการกลุ่มมา อายุจริง อายุราชการ คุณวุฒิทางครู วิชาเอก เคยเข้าประชุม/อบรมเกี่ยวกับ

การดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มหรือไม่ เรื่องอะไร หน่วยงานใดจัด ระยะเวลา และวิทยาการ และสภาพของศูนย์วิชาการ ประกอบด้วย จำนวนครูประจำศูนย์ สภาพโรงเรียนที่ตั้งศูนย์ คำนวณมาตรฐานโลก จำนวนภารโรง วิธีการที่คณะครูภายในกลุ่มโรงเรียนมารับบริการงานของศูนย์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ และเพิ่มข้อความ

ตอนที่ 2 ตามเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน โดยแยกข้อความออกเป็นกลุ่ม ตามกระบวนการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วย การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และนโยบายของกลุ่มโรงเรียน การวางแผนงาน/โครงการ การดำเนินงานตามโครงการผลิตพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และการบริการ การนิเทศติดตามประเมินผล และการรายงาน ลักษณะข้อความถามเป็นแบบเลือกตอบโดยมีสองส่วน ส่วนที่มีการปฏิบัติ วิธีการปฏิบัติ และส่วนที่ยังไม่มีการปฏิบัติ

ตอนที่ 3 ตามเกี่ยวกับ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ลักษณะข้อความถามเป็นแบบมีโครงสร้าง และแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ซึ่งผู้วิจัยเดินทางไปส่งและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง และเก็บทางไปรษณีย์
4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ด้วยตนเอง โดยใช้คาร์ดย่อยละทุกตอน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณวุฒิตะดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 84.11 วิชาเอกการประถมศึกษามากที่สุด มีอายุตั้งแต่ 25-30 ปี เป็นส่วนมาก และส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและจังหวัดอุดรธานีร่วมกันจัด และให้วิทยากรในการอบรม ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เวลาอบรมเพียง 3 วัน

2. สภาพของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

2.1 จำแนกบุคลากรที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน มีศูนย์ละ 2 คน เป็นส่วนมาก

2.2 สภาพโรงเรียนที่ตั้งศูนย์วิชาการกลุ่ม มีไฟฟ้าบริการเป็นส่วนมาก แต่มีเพียงบางโรงเรียนเท่านั้นที่มีน้ำประปาบริการเพียง ร้อยละ 29 และมีนักการศึกษาโรงเรียนเป็นส่วนมาก

2.3 สภาพโรงเรียนในเขตบริการของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่มีไฟฟ้าบริการครบทุกโรงเรียนมีเพียง ร้อยละ 18.54 และยังไม่มียไฟฟ้าบริการครบทุกโรงเรียนมี ร้อยละ 80.13 ส่วนที่ยังไม่มีไฟฟ้าบริการแม้โรงเรียนเดียวมี ร้อยละ 1.32

2.4 วิธีการที่ครูในกลุ่มโรงเรียนมารับบริการงานของศูนย์วิชาการ หรือติดต่อประสานงาน โดยใช้รถจักรยานยนต์เป็นส่วนมาก รองลงมาใช้รถยนต์ส่วนตัว

การศึกษาคำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และนโยบายของกลุ่มโรงเรียนต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

1.1 คำนึงการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตบริการของศูนย์วิชาการกลุ่ม พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่องนี้เป็นส่วนใหญ่ และใช้วิธีการประชุมสัมมนามากที่สุด แต่มีเพียง ร้อยละ 3.31 ของศูนย์วิชาการทั้งหมดที่ยังไม่มีการปฏิบัติ เพราะศูนย์วิชาการกลุ่มยังไม่พร้อมและงบประมาณไม่พอ

1.2 คำนึงการจัดเก็บบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตบริการของศูนย์วิชาการกลุ่ม พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มมีการปฏิบัติในเรื่องนี้เป็นส่วนใหญ่ และใช้วิธีการประชุมสัมมนามากที่สุด แต่จะมีเพียง ร้อยละ 3.31 ของศูนย์วิชาการกลุ่มทั้งหมดที่ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ บุคลากร และข้อจำกัดเรื่องความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บและบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน

1.3 คำนึงการประสานงานกับศูนย์วิชาการจังหวัด และโรงเรียนในเขตบริการของศูนย์วิชาการกลุ่ม พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่องนี้ และใช้วิธีการศึกษาเอกสาร/รายงานที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนมาก แต่จะมีเพียงร้อยละ 14.56 ของศูนย์วิชาการทั้งหมดที่ยังไม่มีการปฏิบัติ เพราะบุคลากรมารับงานใหม่

และไม่รู้เรื่องนี้มาก่อน

1.4 คำนการควบคุมกำกับนิเทศและประเมินผล พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีการปฏิบัติเรื่องนี้เป็นส่วนใหญ่ และใช้วิธีการประชุมสัมมนามากที่สุด แต่มีเพียง ร้อยละ 5.96 ของศูนย์วิชาการกลุ่มทั้งหมดที่ยังไม่มีการปฏิบัติ เพราะบุคลากรมารับงานใหม่ และประธานกลุ่มย้ายไปดำรงตำแหน่งที่กลุ่มโรงเรียนอื่น

1.5 คำนการรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีการปฏิบัติเรื่องนี้เป็นส่วนใหญ่ และใช้วิธีการศึกษาเอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้องมากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 14.56 ยังไม่มีการปฏิบัติ เพราะบุคลากรมารับงานใหม่และไม่มีเครื่องมือใช้ปฏิบัติ

1.6 คำนผู้ให้ข้อมูลสำหรับการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และนโยบายของกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และให้ผู้บริหารโรงเรียนภายในกลุ่มเป็นผู้ให้ข้อมูล และรองลงมาเป็นครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 2.64 ยังไม่มีการปฏิบัติ แต่ไม่ไ้กระบุสาเหตุไว้

1.7 คำนผู้สร้างเครื่องมือสำหรับใช้ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และนโยบายของกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และมอบให้ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้จัดทำขึ้นใช้ แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 5.96 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะไม่มีความรู้ในการสร้างเครื่องมือ และระเบียบปฏิบัติไม่ชัดเจน ตลอดจนมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ

2. การวางแผนงาน/โครงการ ตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

2.1 คำนการศึกษาหาความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนงานโครงการ พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดให้เป็นมากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเพียง ร้อยละ 5.29 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะผู้ปฏิบัติงานมารับหน้าที่ใหม่

2.2 คำนการกำหนดระยะเวลาในการอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อพัฒนาบุคลากรในกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ

และกำหนดระยะเวลาภาคเรียนละ 1 ครั้ง เป็นส่วนมาก แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 1.32 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ

2.3 ด้านการกำหนดเวลาในการรายงานผลการปฏิบัติงาน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และกำหนดให้มีการรายงานผลภาคเรียน ละ 1 ครั้ง เป็นส่วนมาก แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 1.32 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะไม่เข้าใจระเบียบปฏิบัติ

2.4 แผนงานที่ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนได้จัดทำไว้ พบว่า ศูนย์ วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติและจัดทำ และได้จัดทำแผนผลผลิตสื่อการเรียน การสอนไว้มากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 1.32 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะผู้ปฏิบัติงานมารับหน้าที่ใหม่

2.5 การวางแผนงานนิเทศติดตามผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ศูนย์วิชาการส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้กิจกรรมร่วม การสังเกตแนะนำมากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียงร้อยละ 3.97 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะไม่ เข้าใจในบทบาทหน้าที่ และผู้ปฏิบัติมารับงานใหม่

2.6 ด้านการทำโครงการพัฒนาห้องสมุดและศูนย์สื่อการเรียนการสอน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้กิจกรรมการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ ห้องสมุด และศูนย์สื่อการเรียนการสอนและกิจกรรมการบริการมากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการ กลุ่มเพียง ร้อยละ 4.63 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะบุคลากรมีจำนวนน้อย และ มารับหน้าที่ใหม่

2.7 ด้านการทำโครงการประเมินผลการดำเนินงาน พบว่า ศูนย์ วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้ขั้นตอนค่าเงินการเก็บรวบรวมข้อมูล มากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการเพียง ร้อยละ 5.96 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะระบบ งานยังไม่สมบูรณ์

2.8 ด้านการปฏิบัติงานโครงการต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์ วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้ วิธีการมอบหมายงานในหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นส่วนมาก แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 3.97 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะระเบียบปฏิบัติไม่ชัดเจน และข้อจำกัดเรื่อง

วัสดุ-อุปกรณ์

3. การดำเนินงานตาม โครงการและการนำสื่อการเรียนการสอนไปใช้ตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียน

3.1 คำนการผลิตสื่อการเรียนการสอน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติและใช้ขั้นตอนการสำรวจความต้องการมากที่สุด รองลงมาใช้ขั้นตอนการวางแผนงานการผลิตเพื่อนำไปใช้ และการวิเคราะห์และเลือกความต้องการตามลำดับ แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 1.32 ยังไม่มีการปฏิบัติและไม่ระบุสาเหตุ

3.2 คำนสื่อการเรียนการสอนที่ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนผลิตไว้บริการ โรงเรียนในกลุ่ม พบว่า ทุกศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่มีการปฏิบัติและซุกการสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ศูนย์วิชาการผลิตมากที่สุด รองลงมาเป็นภาพโปรงใส และบัตรคำตามลำดับ

3.4 คำนการบริการวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเครื่องมือต่าง ๆ ให้แก่ครูภายในกลุ่ม พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และให้ผู้รับบริการมารับด้วยตนเองมากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 2.64 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะข้อจำกัดเรื่องเวลาและบุคลากร

3.5 คำนสื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุที่ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนจัดบริการแก่คณะครู พบว่า ทุกศูนย์วิชาการกลุ่มมีการปฏิบัติ แผ่นสไลด์ และเทปบันทึกเสียงเป็นวัสดุที่ครูมารับบริการมากที่สุดตามลำดับ

3.6 คำนสื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์ที่ศูนย์วิชาการกลุ่มจัดบริการครูภายในกลุ่ม พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และเครื่องฉายสไลด์เป็นอุปกรณ์ที่ครูมารับบริการมากที่สุด รองลงมาเป็นเครื่องดนตรีและเครื่องฉายภาพโปรงใส

3.7 คำนสื่อการเรียนการสอนประเภทกระบวนการ และเทคนิควิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มจัดบริการแก่ครู พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และการประชุมสัมมนาเป็นกระบวนการและเทคนิควิธีที่ใ้มากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 1.32 พบว่า ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะมีข้อจำกัดเรื่องเวลา

3.8 คำนการสนับสนุนโรงเรียนให้ใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีในท้องถิ่น พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และสื่อการเรียนการสอนประเภทสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ ได้รับการสนับสนุนมากที่สุด รองลงมาเป็นสื่อประเภทวัสดุ เช่น ไม้ ก้อนหิน แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 7.94 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะข้อจำกัดเรื่องบุคลากรทั้งในด้านความสนใจ และความรู้ในการใช้สื่อดังกล่าว

3.9 คำนการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ที่ศูนย์จัดบริการแก่ครูภายในกลุ่ม พบว่า ทุกศูนย์วิชาการกลุ่มมีการปฏิบัติ และใช้วิธีการจัดซื้อด้วยงบประมาณของทางราชการมากที่สุด

3.10 แหล่งสื่อการเรียนการสอนที่ศูนย์วิชาการกลุ่มติดต่ोजักหามาบริการแก่ครูภายในกลุ่ม พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนน้อยปฏิบัติเรื่องนี้ และติดต่อกับแผนกโสตทัศนศึกษาของวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย และติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สาขาวิชาสุขอนามัย มีเพียงร้อยละ 16.55 แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่ พบว่า ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะไม่ทราบข้อมูลแหล่งบริการสื่อการเรียนการสอน และหลักเกณฑ์ในการขอรับบริจาค

3.11 การศึกษาหาความรู้ในการจัดทำบัตรรายการและการจัดหมวดหมู่วัสดุของศูนย์วิชาการ พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้วิธีการศึกษาเอกสารการจัดหมวดหมู่มากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 9.27 พบว่า ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะไม่มีความรู้ในการจัดห้องสมุด

3.12 คำนการจัดหาหนังสือและสื่อการเรียนการสอน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้วิธีการจัดตามกลุ่มประสบการณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 มากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 9.27 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะไม่มีครูบรรณารักษ์ หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้

3.13 คำนการจัดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการให้-รับบริการวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือ เครื่องใช้ ภายในศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้วิธีการให้คณะทำงานศูนย์วิชาการจัดทำแล้วเสนอที่ประชุมคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนอนุมัติ แต่มีศูนย์วิชาการเพียง

ร้อยละ 2.64 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะใช้ระเบียบปฏิบัติจากการอบรมที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ.2529

3.14 คำนการบันทึกสถิติการมาใช้บริการและการให้บริการ ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้วิธีการรวบรวมจำนวนผู้รับบริการจากแบบฟอร์มการปืมมากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 3.31 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะมีข้อจำกัดเรื่องสถานที่

3.15 คำนการประสานงานกับศูนย์วิชาการจังหวัด พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติและใช้วิธีการประสานงานโดยตรงเป็นส่วนมาก แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 4.63 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะบุคลากรรับงานใหม่ และไม่เข้าใจในหลักการประสานงาน

3.16 เรื่องต่าง ๆ ที่ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประสานกับศูนย์วิชาการจังหวัด พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้การประสานเกี่ยวกับการปืมสื่อต้นแบบมากที่สุด รองลงมาเป็นการขอรับคำปรึกษาเรื่องต่าง ๆ แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 5.29 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะไม่มีความพร้อม และบุคลากรมารับงานใหม่

4. การนิเทศติดตามควบคุมกำกับตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

4.1 การใช้กระบวนการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติและใช้ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติการนิเทศมากที่สุด รองลงมาเป็นขั้นตอนการประเมินผลและรายงานผลและการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ตามลำดับ แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเพียง ร้อยละ 3.31 ยังไม่มีการปฏิบัติ และไม่ไ้ระบุสาเหตุ

4.2 การจัดกิจกรรมการนิเทศโรงเรียนภายในกลุ่ม พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้กิจกรรมการประชุมสัมมนามากที่สุด รองลงมาเป็นการให้บริการ เอกสารและการสาธิต แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเพียง ร้อยละ 3.31 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะบุคลากรมารับหน้าที่ใหม่ และไม่มีความรู้พื้นฐานการนิเทศ

4.3 กิจกรรมการนิเทศที่หน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติต่อศูนย์วิชาการ หลังจากการนิเทศแล้ว พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้วิธีการบันทึกการนิเทศลงในเอกสารมากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเพียงร้อยละ 9.27 ยังไม่ได้รับการปฏิบัติ สาเหตุเพราะหน่วยงานอื่นไม่เห็นความสำคัญของศูนย์วิชาการกลุ่ม และไม่มีใครมานิเทศ คงจะรอการรายงาน และมีผู้มานิเทศ แต่ไม่มีการบันทึก

4.4 ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนได้รับการนิเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติ และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ออกนิเทศมากที่สุด รองลงมาเป็นการนิเทศจากประธานกลุ่มโรงเรียน แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียงร้อยละ 7.94 ยังไม่ได้รับการนิเทศ และไม่ระบุสาเหตุ

5. การควบคุมกำกับและประเมินผล ตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

5.1 คำนการประเมินผลโครงการ/แผนงานต่าง ๆ ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้การประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการมากที่สุด แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเพียงร้อยละ 3.97 ยังไม่มีการปฏิบัติ สาเหตุเพราะไม่มีโครงการใดสำเร็จพอที่จะประเมินได้

5.2 การกำหนดกระบวนการในการประเมินโครงการ/แผนงานต่าง ๆ ของศูนย์วิชาการกลุ่ม พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้ขั้นตอนการเก็บข้อมูลมากที่สุด รองลงมาเป็นขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ และการรายงานผลการประเมินผล แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเพียงร้อยละ 7.94 ยังไม่มีการปฏิบัติ และไม่ระบุสาเหตุ

5.3 คำนการควบคุมกำกับการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้ขั้นตอนการควบคุมกำกับมากที่สุด รองลงมาเป็นขั้นตอนการสรุปผลการควบคุมกำกับ แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเพียงร้อยละ 5.96 ยังไม่มีการปฏิบัติ และไม่ระบุสาเหตุ

6. การเผยแพร่ผลงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ และใช้วิธีการแจ้งผลงานในที่ประชุมคณะกรรมการ

กลุ่มโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาเป็นการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน และใช้
การจัดทำจุลสารของศูนย์วิชาการกลุ่ม แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 1.32 ยัง
ไม่มีการปฏิบัติ และไม่ไ้ระบุสาเหตุ

7. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

7.1 ด้านการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และนโยบาย
ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนทุกศูนย์ พบปัญหา
การขาดการศึกษา ข้อมูลอย่างจริงจังมีมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาขาดข้อมูลที่ถูกต้อง
และเป็นปัจจุบัน และปัญหาขาดเอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้า

7.2 ด้านการวางแผนงาน/โครงการ พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียนส่วนใหญ่พบปัญหา และปัญหาข้อจำกัดในเรื่องเวลา ในการวางแผนมีมากที่สุด
รองลงมาเป็นข้อจำกัดเรื่องวัสดุในการจัดทำแผนงาน และข้อจำกัดเรื่องความสามารถ
ในการกำหนดทิศทางและเป้าหมาย แต่มีศูนย์วิชาการเพียง ร้อยละ 3.97 ที่ไม่ไ้ระบุ
ปัญหา

7.3 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ พบว่า ศูนย์วิชาการส่วนใหญ่พบปัญหา
และปัญหาค่านงบประมาณไม่เพียงพอในการนำแผนไปปฏิบัติมีมากที่สุด รองลงมาเป็น
ปัญหาเรื่องความร่วมมือในการนำแผนไปปฏิบัติ แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ
0.66 ไม่ไ้ระบุปัญหา

7.4 ด้านการตรวจสอบสื่อต้นแบบ พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
ส่วนใหญ่พบปัญหา และปัญหาข้อจำกัดเรื่องผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบสื่อต้นแบบและ
ข้อจำกัดเรื่องงบประมาณมีมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาครุภายในกลุ่มโรงเรียนให้
ความร่วมมือน้อย แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 0.66 ไม่ไ้ระบุปัญหา

7.5 ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียนส่วนใหญ่พบปัญหา และปัญหาข้อจำกัดเรื่องวัสดุอุปกรณ์การผลิต และการผลิตสื่อ
ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ มีมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหามูลค่าที่เกี่ยวข้อ
ให้ความร่วมมือน้อย แต่มีศูนย์วิชาการเพียง ร้อยละ 3.31 ไม่ไ้ระบุปัญหา

7.6 ด้านการให้บริการสื่อการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนภายใน
กลุ่ม พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนทุกศูนย์พบปัญหา และปัญหาความสนใจของครู

ในการใช้สื่อการเรียนการสอนมีมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาโรงเรียนไม่มีไฟฟ้า
บริการ

7.7 ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียนส่วนใหญ่พบปัญหา และข้อจำกัดเกี่ยวกับเรื่องความร่วมมือกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง
มีมากที่สุด รองลงมาเป็นข้อจำกัดเรื่องงบประมาณในการนิเทศติดตามผล และการ
ยอมรับการนิเทศของผู้อำนวยการ ตามลำดับ แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 5.96
ไม่ไ้ระบุปัญหา

7.8 ด้านการควบคุมกำกับกับการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียน
พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่พบปัญหา และข้อจำกัดในการสร้างเครื่องมือควบคุม
เป็นปัญหามากที่สุด รองลงมาเป็นข้อจำกัดเรื่องความร่วมมือในการตรวจสอบผลงาน
และข้อจำกัดเรื่องความรู้ความเข้าใจในการสร้างเครื่องมือควบคุมกำกับ แต่มีศูนย์
วิชาการกลุ่มเพียง ร้อยละ 2.64 ไม่ไ้ระบุปัญหา

7.9 ด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียนส่วนใหญ่พบปัญหา และข้อจำกัดเรื่องความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องมีมาก
ที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาเรื่องแบบฟอร์มรายงานผลไม่ชัดเจน แต่มีศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียนเพียง ร้อยละ 4.63 ไม่ไ้ระบุปัญหา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยนี้มีข้อที่ควรอภิปราย และเสนอแนะดังต่อไปนี้

สถานการณ์ผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่มีผู้ปฏิบัติงาน และมี
การศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนมาก อายุราชการ 5-10 ปี เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ
การดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นเวลาอย่างน้อย 3 วัน ซึ่งสำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอและจังหวัดอุดรธานีร่วมกันจัด และวิทยากรให้การอบรมจาก
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี หัวหน้าสำนักงานทุกคนมีคุณสมบัติถูกต้องตาม
ระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 79) ผู้ที่จะไ้รับแต่งตั้ง

เป็นหัวหน้าสำนักงาน ต้องเป็นครูผู้สอน ซึ่งค่าแรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 4 มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรืออนุปริญญาในกรณีที่มีความจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่ง และได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากคณะกรรมการกลุ่ม และมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานธุรการ และงานค้ำวิชาการศึกษา แสดงให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมานาน ย่อมจะส่งผลให้งานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุตรธานี เจริญก้าวหน้าตรงตามจุดประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้

สภาพของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีผู้ปฏิบัติงานประจำศูนย์ละ 2 คน และโรงเรียนที่ตั้งศูนย์วิชาการมีภาระโรงประจำโรงเรียนเป็นส่วนมาก ในด้านบริการสาธารณูปโภค พบว่า เกือบทุกศูนย์ราชการมีไฟฟ้าใช้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนได้คัดเลือกโรงเรียนที่ตั้งศูนย์ได้ตรงตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับสื่อการเรียนการสอนที่ต้องใช้กับไฟฟ้า เช่น เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องอัดสำเนา เป็นต้น

เมื่อวิจัยมีความพร้อมและถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้ จึงทำให้เกิดความมั่นใจว่าการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนจะเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลโรงเรียนในเขตบริการของศูนย์วิชาการ ซึ่งเป็นแหล่งที่จะรับบริการสื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ กลับปรากฏว่า มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ร้อยละ 80.13 เป็นศูนย์วิชาการที่มีโรงเรียนในสังกัดมีไฟฟ้าไม่ครบทุกโรงเรียน และมีศูนย์วิชาการกลุ่ม ร้อยละ 1.33 เป็นศูนย์วิชาการที่โรงเรียนในเขตบริการไม่มีไฟฟ้าแม้แต่โรงเรียนเดียว

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา ในกรณีที่เป็นกรณีการแก้ปัญหาในระยะยาว สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุตรธานี ควรสนใจเรื่องนี้โดยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดหางบประมาณมาแก้ปัญหา

แนวทางการแก้ปัญหาในระยะสั้น ค่ายการนำนักเรียนมารับบริการที่โรงเรียน

ที่ตั้งศูนย์ และขอความกรุณาไปยังผู้มีจิตศรัทธาที่จะช่วยเหลือเล็ก ก็ช่วยกันจัดหาเครื่อง
กำเนิดไฟฟ้ามาบริการ

การใช้บริการศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนของครูภายในกลุ่ม ปรากฏว่า ครู
ส่วนใหญ่มาติดต่อ/รับบริการงานของศูนย์วิชาการด้วยพาหนะ จักรยานยนต์ ซึ่งเป็นการ
เดินทางที่สะดวก ประหยัด รวดเร็ว และเหมาะสมกับครูที่มีจักรยานยนต์ส่วนตัวกันมาก
นอกจากนี้ มีบางส่วนใช้รถยนต์ส่วนตัวมารับบริการ ซึ่งเป็นสื่อการสอนที่มีขนาดไม่เหมาะสม
ที่จะใช้รถจักรยานยนต์

การดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ในกระบวนการ
ดำเนินงานศูนย์วิชาการดังนี้

ด้านการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของ
ศูนย์วิชาการ จากผลการวิจัย พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่ได้ทำการศึกษา และวิเคราะห์สภาพ ด้วย
วิธีการที่แตกต่างกันไป

การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนา
การเรียนการสอน ด้านการจัดเก็บบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน ด้านการควบคุม
กำกับนิเทศ และประเมินผล ของโรงเรียนในเขตบริการศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
ผลการวิจัย พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุมสัมมนา เพื่อ
ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อจะรับรู้จุดอ่อน
จุดเด่นของงานดังกล่าวเป็นอย่างไร เพื่อจะได้วางแผนงานในการแก้ปัญหา และพัฒนา
งานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนให้เจริญขึ้น อย่างไรก็ตามการค้นพบนี้สอดคล้องกับ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 7) ที่กล่าวถึงวิธีการ
ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ โดยใช้วิธีการสัมมนาเพื่อค้นหาปัญหา
และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2528 : 108) กล่าวถึง
วัตถุประสงค์ของการประชุมว่า เพื่อถ่ายทอดความรู้ ข่าวสาร แจ้งข้อราชการ ทัดสิน
ปัญหา แก้ปัญหา กำหนดนโยบาย และสร้างมนุษยสัมพันธ์ ผู้วิจัยเห็นว่า การประชุม
สัมมนาเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

จังหวัดอุตรธานี เพราะจัดได้ง่ายไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ ทุกคนมีส่วนร่วม

ส่วนค่านายหน้าให้ข้อมูลในค่านายหน้าต่าง ๆ พบว่า ศูนย์วิชาการส่วนใหญ่ได้รับข้อมูล คำนวณการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจากผู้บริหารโรงเรียน เป็นส่วนใหญ่ และมีครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน และคณะกรรมการบริการกลุ่มโรงเรียน ค่าย ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นผู้นำทางค่านายหน้าวิชาการ และค่านายหน้าบริหาร ตลอดจนเป็นผู้แทนข้าราชการครูในคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนตามระเบียบ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2529 ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อมูลที่ ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนได้รับ น่าจะเป็นข้อมูลที่ตรงกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ ความต้องการอันแท้จริง ถ้าหากมีการใช้วิธีการอื่นเพิ่มเติมไปจากการสัมภาษณ์ เป็นการ วิจัย การสำรวจ

สำหรับปัญหาในการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ทุกศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประสบ ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างจริงจัง ตรงกับผลการ วิจัยที่ สุณีย์ จันทนาวัฒน์ (2529 : บทคัดย่อ) ค้นพบว่า ปัญหา และอุปสรรค ของการวางแผนปฏิบัติการมีปัญหาในระดับมากในขั้นก่อนการวางแผน ซึ่งเป็นเรื่องของการ จัดระบบข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยเห็นว่าระบบการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเรื่อง ที่ต้องได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย ตั้งแต่ระดับการ โรงเรียน ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้างาน ผู้บริหาร โรงเรียน

ขอเสนอแนะ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุตรธานี ควรจัดการนิเทศ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการจัดหาเอกสารให้ศึกษา ประชุมชี้แจง ประชุม เชิงปฏิบัติการให้กับผู้ปฏิบัติงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

การวางแผนงาน/โครงการ

จากผลการวิจัย พบว่า ศูนย์วิชาการส่วนใหญ่มีการวางแผนงาน/โครงการ เรื่องต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนด้วยวิธีการแตกต่างกัน ตามบทบาทหน้าที่แต่ละอย่าง

คำนการศึกษาคหาความรู้ เพื่อเป็นแนวทางจัดทำแผนงาน/โครงการ พบว่า
 ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ศึกษาคหาความรู้ จากเอกสารที่สำนักงานคณะกรรมการการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติจัดให้ และรองลงมา ศึกษาจากเอกสารและรายงาน
 ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนงาน นอกจากนี้มีศูนย์วิชาการบางศูนย์เข้าศึกษาอบรม
 เกี่ยวกับการจัดทำแผนงานกับหน่วยงานอื่น ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานศูนย์วิชาการ
 ส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองในค่านนี้ แต่มีบางกลุ่มโรงเรียนที่ยังไม่มี
 การปฏิบัติ สาเหตุเพราะผู้ปฏิบัติงานมารับงานใหม่ ซึ่งศูนย์วิชาการดังกล่าวอาจไม่
 เข้าใจในแนวปฏิบัติ จึงทำให้เกิดการจับมุกคลาการเข้าปฏิบัติงานไม่ทัน จากหลักฐาน
 แนวปฏิบัติตามหนังสือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ความมาก
 ที่ ศษ.1401/39878 ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2529 เมื่อผู้อำนวยการการประถมศึกษา
 จังหวัด ได้รับหนังสือดังกล่าว จะต้องรีบสั่งการให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
 ดำเนินการให้ได้ การจัดตั้งสำนักงานกลุ่ม หัวหน้าสำนักงาน ครูวิชาการสำนักงาน และ
 ครูวิชาการกลุ่ม ทั้งนี้จะต้องปฏิบัติให้เสร็จโดยพลัน ภายในวันที่ 11 มีนาคม 2530
 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2531 : 93)

คำนการวางแผนงาน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ
 และแผนงานที่จัดทำส่วนมากเป็นแผนผลิตสื่อการเรียนการสอน แผนงานการจัดเก็บ
 ซ่อมแซม บำรุงรักษา และบริการสื่อการเรียนการสอน และแผนพัฒนาการเรียนการสอน
 ทุกกลุ่มประสบการณ์ ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นการจัดทำแผนงานที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่
 ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 (มปป. : 26-27) ได้กล่าวไว้ในเอกสาร โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา
 (คพศ.7) เล่ม 1 และเห็นว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มสามารถวางแผนงานไว้ได้ตรงกับ
 จุดประสงค์ของโครงการพัฒนาคุณภาพ การประถมศึกษา ปี 2528 (คพศ.7) (มปป. :
 11)

คำนการทำโครงการพัฒนาห้องสมุด และศูนย์สื่อการเรียนการสอน พบว่า
 ได้มีการกำหนดกิจกรรมไว้ในโครงการพัฒนาห้องสมุดและศูนย์สื่อการเรียนการสอน
 ส่วนใหญ่เป็นการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ และงานบริการ ถือว่าเป็นข้อดีที่ศูนย์วิชาการกลุ่ม

มีความประสงค์จะจัดหาวัสดุอุปกรณ์ห้องสมุด และศูนย์สื่อมาบริการบุคลากรในกลุ่มโรงเรียน แต่ขณะเดียวกันกิจกรรมด้านการจัดระบบจัดหมวดหมู่เตรียมการอย่างเป็นระบบก่อนนำวัสดุออกบริการ ศูนย์วิชาการส่วนใหญ่ยังไม่มีกิจกรรมในค่านนี้ จากประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด การที่ไม่จัดระบบงาน ทำให้ห้องสมุดไม่น่าสนใจ เป็นผลทำให้เกิดการสูญหายก่อนเวลาอันควร จึงควรมีการศึกษาค่านเตรียมการจัดหมวดหมู่ไว้ด้วย ส่วนการจัดทำโครงการประเมินผลการดำเนินงาน พบว่า มีการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนใช้ขั้นตอนการประเมินครบทุกขั้นตอน ประกอบด้วย กำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ในการประเมิน วางแผนงาน และสร้างเครื่องมือ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุป และรายงานผลการประเมิน แต่ศูนย์วิชาการกลุ่มกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นส่วนใหญ่

ค่านแผนงานนิเทศติดตามควบคุมกำกับ พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่ได้วางแผนงานค่านนี้ไว้เรียบร้อยแล้ว กิจกรรมที่ใช้นิเทศติดตามผลที่ใช้มากที่สุด เป็นการสังเกตแนะนำ ซึ่ง นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2529 : แผนแทรก) ได้กล่าวว่าการสังเกตเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และเหมาะสมกับการแนะนำเป็นคน นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (มปป. : 10) ได้ระบุไว้ในเอกสารโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.7) เล่ม 4 ว่า กิจกรรมการสังเกตแนะนำเป็นกิจกรรม ทำให้รับข้อมูล และปัญหา ได้เป็นอย่างดี และสามารถชี้แนะแนวทางได้อย่างถูกต้อง

การดำเนินงานตามโครงการการผลิต พัฒนา และนำสื่อไปใช้

ค่านการผลิตสื่อการเรียนการสอน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีการผลิตสื่อ โดยการผลิตตามขั้นตอนที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้ นับว่าเป็นความสำเร็จในระดับหนึ่งของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี แต่มีข้อควรสนใจเป็นพิเศษ ในแต่ละขั้นตอนการผลิตจะมีความแตกต่างกันในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของผู้ปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน เช่น การสำรวจความต้องการ มีศูนย์วิชาการปฏิบัติในเรื่องนี้มาถึง ร้อยละ

90.72 แต่มีการทดลองและปรับปรุงแก้ไขสื่อการเรียนการสอนให้ดีขึ้นเพื่อร้อยละ
 64.23 ค่ายเหตุนี้ผลิตผลที่ได้รับก็อาจไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาธรรมชาติของ
 ผู้ใช้ จากสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ทางวิชาสามัญมากกว่าวิชา
 เฉพาะที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา (สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล) จึงเห็นควร
 ให้ผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด หาทางแก้ไขด้วยการจัดหลักสูตรให้การอบรม ผู้
 ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ให้มีความรู้ความสามารถในขั้นตอนการผลิตแต่ละขั้นตอนให้แจ่มชัด
 นอกเหนือจากนี้ควรประสานกับผู้บริหารระดับกรมให้จัดหาเอกสารมาให้ศูนย์ฯ ได้ศึกษา

ผลิตผลที่ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนนบพิตำ โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นชุด-
 การสอน แผนภาพโปร่งใส บัตรคำ เกมต่าง ๆ และการบันทึกเสียงลงในแถบเสียง
 นอกจากนี้ศูนย์ฯ ได้บริการสื่อการสอนประเภทวัสดุให้กับโรงเรียน ส่วนมากเป็นประเภท
 แผ่นสไลด์ ม้วนเทปบันทึกเสียง แผ่นใส แผนภาพ ชุดการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
 เป็นต้น และครูส่วนมากมีการใช้บริการสื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์ ได้แก่
 สไลด์ เครื่องดนตรี เครื่องฉายภาพโปร่งใส เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น สื่อการเรียน
 การสอนเหล่านี้ได้มาจาก โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.7) ซึ่ง
 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดสรรให้ตามจุดประสงค์ของ
 โครงการ (มปป. : 11) และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ อิล ชัง ยูน
 (Yoon 1977 : 1830 -1831) พบว่า ครูสนใจการผลิตและใช้แผ่นโปร่งใส
 สไลด์ 2" x 2" ตลอดจนเครื่องฉายข้ามศีรษะ และเครื่องฉายทึบแสง

ผู้วิจัยเห็นว่า สื่อการเรียนการสอนล้วนแต่เป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัย และ
 เหมาะสมกับสถานภาพของผู้ปฏิบัติงาน และสภาพของศูนย์วิชาการ ตลอดจนสภาพนักเรียน
 และสังคมชนบทด้วย เพราะทุกวันนี้การบริการสาธารณูปโภค ประเภทไฟฟ้าเข้าถึง
 ชนบทเกือบทุกหมู่บ้าน วิทยู โทรทัศน์ วีดีโอ เครื่องเสียงต่าง ๆ เหล่านี้มีตามหมู่บ้าน
 ต่าง ๆ แสดงถึงความเจริญทางวัตถุ จากผลงานวิจัยของ นุชรินทร์ พันธ์มขาว
 (2522 : 66-68) ประสงค์ เปนะนาม (2524 : 92-95) ต่างมีข้อค้นพบ
 ที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนที่มีมากและใช้มากที่สุด คือ กระจกานคำ
 และบัตรคำ เห็นว่าเพียงช่วงเวลา 10 ปี ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการใช้กระจกานคำ

บัตรคำ มาเป็นการใช้เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู่มากขึ้น

ค่านการตรวจสอบคุณสมบัติสื่อการเรียนการสอนที่เป็นสื่อต้นแบบ พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการตรวจสอบสื่อต้นแบบก่อนที่โรงเรียนในเขตบริการจะนำไปใช้ผลิตต่อไปอีก และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนใช้วิธีการตรวจสอบด้วยการนำไปใช้จริงในห้องเรียน ร้อยละ 80.13 และทำการทดลองใช้กับห้องเรียนต่าง ๆ เพียง ร้อยละ 60.26 โดยเฉพาะวิธีการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบมีเพียง ร้อยละ 3.31

จากข้อค้นพบในการผลิต และการตรวจสอบสื่อการเรียนการสอนก่อนนำไปใช้จริงนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ปฏิบัติทางกปฏิบัติคามสถานภาพของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผลิตผลที่ออกมาอาจจะไม่เหมาะสมกับระดับเนื้อหาวิชา ระดับชั้น ระดับสติปัญญา ตลอดจนวัยของผู้เรียน แทนที่สื่อการเรียนการสอนเหล่านี้จะก่อประโยชน์คามหลักการ แนวคิดของคาร์ลสัน คัมเบิ้ลยู เอช อีริคสัน (Erickson 1971 : 106-111) และบราวน์ เนอร์เบอร์ก และสรีคเลย์ (Brown Norberg and Srygley 1972 : 1-3) และ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ 2525 : 110-111) กลับจะทำให้เกิดโทษขึ้นอย่างผู้ไม่รู้เท่าทัน ในเรื่องนี้ มานิต ยอกเมือง (2518 : ง-จ) สุพัศตรา สฤลครุ (2520 : ข) พรทิพย์ บัญชรเทวกุล (2522 : ข) และ ยวนุช บวรสุขประชา (2516 : ข) ค้นพบ ในท่านองเดียวกันว่า สื่อทัศนูปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอน ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและหลักสูตร เป็นส่วนใหญ่

ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการผลิตสื่อ และกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของสื่อการเรียนการสอนมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มพูนความรู้และปฏิบัติกันอย่างจริงจังขึ้นจากการออกนิเทศตรวจเยี่ยมโรงเรียน เคยพบครูเอา วีทีโอ ตามห้องตลาดมาฉายให้นักเรียนดู ยิ่งมากไปกว่านั้นอีก เมื่อครูสงสารนักเรียนไม่มีหนังสือจะอ่าน จึงเอวารสาร เริงรมย์ ซึ่งมีรูปผู้หญิงเปลือยให้นักเรียนอ่าน ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงมากในการผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอน

ค่านศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีการสนับสนุนโรงเรียนใช้สื่อการเรียน

การสอนที่ผลิตได้ในท้องถิ่น สื่อการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้โรงเรียนใช้มากที่สุดเป็นสื่อประเภทสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ วิทยุ รองลงมาเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุ เช่น ไม้ ก้อนหิน เป็นแนวคิดในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียน โดยเฉพาะสื่อการเรียนการสอนประเภทบุคคล เช่น หมอลำ หรือผู้มีความสามารถพิเศษในหมู่บ้าน/ท้องถิ่น เป็นสิ่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อความเจริญก้าวหน้าของศูนย์วิชาการได้

เรื่องนี้แม้ศูนย์วิชาการหลายศูนย์ยังไม่มีปฏิบัติ แต่เป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายควรให้การสนับสนุนให้มากขึ้น

สื่อการเรียนการสอนที่มีใช้ในศูนย์วิชาการ ส่วนใหญ่ได้มาด้วยวิธีการจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณ รองลงมาเป็นสื่อที่ผลิตขึ้นเอง ซึ่งสามารถถ่ายทอดให้ครูได้จัดทำขึ้นใช้ให้แพร่หลายในโรงเรียน แต่เป็นห่วงเรื่องคุณภาพ

ปัญหาค่านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่กระตือรือร้นในการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรรา สุวาชิโน 2529 : บทคัดย่อ) พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดความสนใจที่จะผลิตสื่อการเรียนการสอนใช้ประกอบการสอน จึงต้องจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูเข้าใจการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนมากขึ้น

ค่านการนิเทศติดตามผล

จากผลการวิจัย พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานทำการนิเทศโรงเรียน ด้วยวิธีการประชุมสัมมนา การสาธิต ให้บริการเอกสาร ซึ่งเป็นกิจกรรมตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (มปป. : 8-10) ได้เสนอไว้ในเอกสาร โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) เล่ม 4 นี้ก็มีศูนย์วิชาการบางศูนย์ได้จัดทำกิจกรรมการสังเกต แนะนำ การพบปะเป็นรายบุคคล การจัดนิทรรศการ การพาไปศึกษาดูงาน ผู้วิจัยเห็นว่า ศูนย์ได้ปฏิบัติตามหลักการและแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้ และต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป

นอกจากนี้ศูนย์วิชาการกลุ่ม ยังได้รับการนิเทศจากสำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอ มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารระดับอำเภอ ให้ความสนใจกับการดำเนินงาน
งานศูนย์วิชาการอย่างใกล้ชิด และมีการบันทึกผลการนิเทศลงในเอกสารไว้เป็นหลักฐาน

ค้ำนการประเมินผล พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่ได้มีการ
ประเมินผลโครงการและแผนงาน ซึ่งส่วนมากเป็นการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ
ข้อเสนอแนะควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานในค้ำนการจัดทำเครื่องมือ
ประเมินผล เทคนิควิธีการประเมินผลโครงการต่าง ๆ

ค้ำนการประสานงานกับศูนย์วิชาการจังหวัด พบว่า ศูนย์วิชาการส่วนใหญ่
ได้ปฏิบัติ โดยวิธีการประสานงานโดยตรงกับจังหวัด ซึ่งเกิดความรวดเร็วคล่องตัว
ในการติดต่อขอยืมสื่อต้นแบบหรือขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานค้ำนต่าง ๆ ได้
คล่องตัวขึ้น ซึ่งผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 :
162) พบว่า การประสานงานระหว่างศูนย์วิชาการจังหวัดกับศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียน ต้องติดต่อผ่านสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ถึงอำเภอ ซึ่งไม่มีเจ้าหน้าที่
รับผิดชอบโดยเฉพาะ ต้องอาศัยศึกษานิเทศก์ซึ่งทำหน้าที่อื่น ๆ อยู่แล้วช่วยประสานให้
จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการประสาน เมื่อมีปัญหามาแล้วศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
ได้แก้ไขด้วยวิธีการติดต่อศูนย์วิชาการจังหวัดโดยตรง เฉพาะศูนย์วิชาการกลุ่มที่มีความ
พร้อม

ปัญหาค้ำนการนำแผนไปปฏิบัติ ส่วนมากเป็นปัญหาค้ำนงบประมาณ ความ
ร่วมมือในการปฏิบัติตามแผน ข้อค้นพบนี้ตรงกับงานวิจัยของ วิพล นาคพันธ์ (2527 :
บทคัดย่อ) ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดหางบประมาณมาให้ แผนงาน
จึงจะประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนค้ำนกำลังใจ และ
ประสานงานด้วย

ค้ำนการตรวจสอบสื่อต้นแบบ ปัญหาจากผู้เชี่ยวชาญ เป็นเรื่องสำคัญมาก
และมีสื่อตามท้องตลาดก็มีมาก หากไม่มีผู้เชี่ยวชาญควบคุมตรวจสอบจะก่อผลเสียแก่
ผู้บริหารมาก

ปัญหาการผลิตสื่อ หรือเลือกซื้อสื่อการเรียนการสอนก็ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ เมื่อมองในแง่ของหลักสูตรอาจเป็นสื่อที่ไม่ตรงตามหลักสูตร ทำให้ผู้ใช้ไม่ยกนำไปใช้ จึงถือว่าเป็นสื่อที่ไม่ตรงกับความต้องการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดหาสื่อต้นแบบ สื่อการเรียนให้ตรงกับทุกกลุ่มประสบการณ์ ส่งมาให้ทั่วถึงทุกศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

ปัญหาบริการสื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูขาดความกระตือรือร้นที่จะใช้สื่อการเรียนการสอน ควรจัดสรรงบประมาณ ระดมผู้รู้ได้ช่วยกันแก้ปัญหานี้ด้วยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. กลุ่มโรงเรียน หรือสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/จังหวัดอุดรธานี ควรจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้ปฏิบัติงานศูนย์วิชาการให้มีความรู้ความเข้าใจในการศึกษา และวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ เพื่อจัดทำแผนงาน และโครงการ ให้สามารถนำมาปฏิบัติได้
2. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนควรจัดหรือประสานงานให้เกิดการผลิตสื่อการเรียนการสอนตามกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน
3. ศูนย์วิชาการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร และพยายามจัดหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางสื่อการเรียนการสอนมาประจำศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
4. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนควรสนับสนุนและแนะนำการจัดศูนย์สื่อการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนภายในกลุ่มให้ทั่วถึง
5. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนควรค่าเป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียน ทั้งงานด้านห้องสมุดและศูนย์สื่อการเรียนการสอน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง แล้วจัดทำเอกสารรายงานผลการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ สะดวกต่อการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ตามแผนการผลิตและการให้บริการสื่อการเรียนการสอน การนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
2. ควรทำการวิจัยเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน